

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูผู้สอนและนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่อยู่ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ 13 โรงเรียน ที่เปิดสอนเฉพาะระดับประถมศึกษาในปี การศึกษา 2531

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มี 2 กลุ่ม คือ กลุ่มครูผู้สอนและกลุ่มนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ที่เปิดสอนเฉพาะระดับประถมศึกษา จำนวน 13 โรงเรียน โดยกลุ่มครูผู้สอนมีจำนวน ไม่มากนัก ผู้วิจัยจึงศึกษาประชากรทั้งหมด จำนวน 63 คน ส่วนกลุ่มนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นั้น เนื่องจากมีจำนวน ไม่มากนัก ผู้วิจัยจึงทำการสุ่มตัวอย่าง โดยการสุ่มแบบง่าย (Simple random Sampling) (ประคอง กรรณสูต 2525 : 8) โดยสุ่มกลุ่มนักเรียนมา 50 % ของจำนวนนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นจำนวน 459 คน ดังแสดงรายละเอียดไว้ในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำแนกเป็นโรงเรียน

ลำดับที่	โรงเรียน	จำนวนประชากร			จำนวนกลุ่มตัวอย่าง		
		ครู ป. 6	นักเรียน ป. 6	รวม	ครู ป. 6	นักเรียน ป. 6	รวม
1.	โรงเรียนศึกษาศาสตร์เฉลิมพระเกียรติฯ จ.จันทบุรี	6	98	104	6	49	55
2.	โรงเรียนศึกษาศาสตร์เฉลิมพระเกียรติฯ จ.ชัยนาท	5	93	98	5	47	52
3.	โรงเรียนศึกษาศาสตร์เฉลิมพระเกียรติฯ จ.สุราษฎร์ธานี	5	70	75	5	35	40
4.	โรงเรียนศึกษาศาสตร์เฉลิมพระเกียรติฯ จ.บุรีรัมย์	5	74	79	5	37	42
5.	โรงเรียนศึกษาศาสตร์เฉลิมพระเกียรติฯ จ.นราธิวาส	4	68	72	4	34	38
6.	โรงเรียนศึกษาศาสตร์เฉลิมพระเกียรติฯ จ.กระบี่	5	66	71	5	33	38
7.	โรงเรียนศึกษาศาสตร์เฉลิมพระเกียรติฯ จ.เพชรบูรณ์	7	105	112	7	53	60
8.	โรงเรียนศึกษาศาสตร์เฉลิมพระเกียรติฯ จ.น่าน	5	70	75	5	35	40
9.	โรงเรียนศึกษาศาสตร์เฉลิมพระเกียรติฯ จ.แม่ฮ่องสอน	5	67	72	5	34	39
10.	โรงเรียนศึกษาศาสตร์เฉลิมพระเกียรติฯ จ.เชียงใหม่	2	9	11	2	5	7
11.	โรงเรียนศึกษาศาสตร์เฉลิมพระเกียรติฯ จ.เพชรบุรี	5	70	75	5	35	40
12.	โรงเรียนศึกษาศาสตร์เฉลิมพระเกียรติฯ จ.ขอนแก่น	3	18	21	3	9	12
13.	โรงเรียนศึกษาศาสตร์เฉลิมพระเกียรติฯ จ.เชียงใหม่	6	105	111	6	53	59
	รวม	63	913	976	63	459	522

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามจำนวน 2 ชุด ดังนี้

1. ชุดที่ 1 สำหรับครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ประกอบด้วยแบบสอบถาม 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบ (Check-list) และเติมข้อความ ในเรื่องที่ตั้งโรงเรียน เพศ อายุ สถานภาพการสมรส วุฒิต่างการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงานในโรงเรียนศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวนชั่วโมงสอนต่อหนึ่งสัปดาห์ วิชาที่สอน ชั้นอื่นที่สอนนอกเหนือจากชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวนชั่วโมงสอนต่อหนึ่งสัปดาห์ งานพิเศษนอกเหนือจากการสอน การมีส่วนร่วมในกิจกรรม เสริมหลักสูตร การมีส่วนร่วมในกิจกรรมร่วมกันระหว่างโรงเรียนและชุมชน ความสนใจในเรื่องการส่งเสริมวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยให้นักเรียนระดับประถมศึกษา และการเข้าร่วมอบรมสัมมนาเกี่ยวกับวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยให้นักเรียน จำนวน 22 ข้อ

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทของครูโรงเรียนศึกษาระดับประถมศึกษาในการส่งเสริมวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยให้นักเรียนระดับประถมศึกษา ตามการรับรู้ของครู เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating-Scale) แบบปลายเปิด และเติมข้อความ แสดงเหตุผลประกอบคำตอบ จำนวน 60 ข้อ โดยแบ่งรายการกิจกรรมเกี่ยวกับบทบาทของครูในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยให้นักเรียนทั้ง 3 ประเภท คือ

ก. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 จำนวน 20 ข้อ

ข. การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร จำนวน 20 ข้อ

ค. การจัดกิจกรรมร่วมระหว่างโรงเรียนและชุมชน จำนวน 20 ข้อ

และในแต่ละประเภทจะครอบคลุมวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยที่ครูควรส่งเสริมให้นักเรียนระดับประถมศึกษาทั้ง 3 ด้าน คือ

- ด้านการเคารพซึ่งกันและกัน จำนวน 27 ข้อ
- ด้านการแบ่งปันกัน การมีส่วนร่วมและร่วมมือกัน จำนวน 12 ข้อ
- ด้านการเชื่อมั่นในวิธีการแห่งปัญญา จำนวน 21 ข้อ

มาตราส่วนประเมินค่า แบ่งออกเป็น 4 ระดับ คือ ปฏิบัติเป็นประจำ
ปฏิบัติเป็นบางครั้ง ปฏิบัตินาน ๆ ครั้ง และไม่เคยปฏิบัติเลย

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะของครูโรงเรียน
ศึกษาสงเคราะห์ในการส่งเสริมวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยให้แก่นักเรียนระดับประถมศึกษา
เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด จำนวน 1 ข้อ

2. ชุดที่ 2 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ประกอบด้วยแบบสอบถาม
2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบในเรื่องที่ตั้ง
ของโรงเรียน เพศ อายุ ศาสนา ภูมิลำเนา สถานภาพของบิดามารดา อาชีพของ
บิดามารดา จำนวนพี่น้อง ความสนใจในเรื่องเกี่ยวกับส่งเสริมวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย
จำนวน 14 ข้อ

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทของครูโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เกี่ยวกับ
บทบาทของครูในการส่งเสริมวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยให้แก่นักเรียนระดับประถมศึกษา ตาม
การรับรู้ของนักเรียน มีเนื้อหาสาระและรูปแบบเช่นเดียวกับแบบสอบถามชุดที่ 1 ตอนที่ 2
แต่ไม่มีส่วนที่เติมข้อความแสดงเหตุผลประกอบคำตอบ

วิธีการสร้างแบบสอบถาม

ดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ศึกษาคู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรง-
เรียนประถมศึกษา ซึ่งจัดทำโดยสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวง
ศึกษาธิการ ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยจากหนังสือ วารสาร บทความ
และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และศึกษากิจกรรมการเรียนการสอน กิจกรรมเสริม-

หลักสูตร และกิจกรรมร่วมกันระหว่างโรงเรียนและชุมชน จากคู่มือครูระดับประถมศึกษา ที่ครูในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติอยู่ในขณะนี้ รวมทั้งข้อมูลที่ ได้จากการสนทนากับบุคคลผู้มีความรู้ในเรื่องดังกล่าวโดยตรง เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการ สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 6 ท่าน ดังรายนามต่อไปนี้

- นายสุเทพ เจริญวัลย์ ผู้ช่วยผู้อำนวยการกองการศึกษาพิเศษ กรม สำนัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

- นายอร่าม อภิชาติ นักวิชาการ กองการศึกษาพิเศษ กรมสำัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

- อาจารย์จิตรลดา ศิริรัตน์ ศึกษานิเทศก์หมวดสังคมศึกษาและช่วยงาน คำนวณวิชาการเกี่ยวกับโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กรมสำัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

- อาจารย์คำนึ่งสุข ศรีรัตนานันท์ ศึกษานิเทศก์หมวดสังคมศึกษา กรม- สำนัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เลขานุการคณะกรรมการจัดทำคู่มือสร้างเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา ในปี พ.ศ. 2529 และเลขานุการคณะกรรมการจัดทำคู่มือการสอนวิชา สังคมศึกษา โดยบูรณาการกับหลักประชาธิปไตย ในปี พ.ศ. 2531

- อาจารย์เลขา ทองสวัสดิ์ ศึกษานิเทศก์งานการศึกษาพิเศษ กรม- สำนัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

- อาจารย์สำเร็จ จันทรโอบกุล ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่โรงเรียนอนุบาลสาม- เสน ผู้ประสานงานโครงการพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร

เพื่อตรวจสอบความครอบคลุมเนื้อหา และสำนวนภาษาพร้อมทั้งพิจารณา เลือกรูปแบบที่เหมาะสมกับแต่ละบทบาทในการส่งเสริมวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย ในแต่ละคุณ- ลักษณะ ที่ครูประถมศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างควรจะให้ปฏิบัติเพื่อเป็นการส่งเสริมวิถีชีวิตแบบ

ประชาชาติไทยให้แก่นักเรียน แล้วจึงนำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

3. จากนั้นนำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้ (Try-out) กับครูผู้สอน จำนวน 10 คน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 30 คน ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์บางกรวย อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ซึ่งเป็นโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แล้วนำผลการทดลองมาหาค่าความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถามและเพื่อตรวจสอบดูว่าเมื่อนำแบบสอบถามไปใช้จริง ผู้ตอบจะมีปัญหาในการตอบอย่างไรบ้าง นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขภาษาที่ไม่ถูกต้อง และเข้าใจยาก แล้วจึงนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้สำหรับการวิจัยต่อไป การคำนวณหาความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถามใช้สูตรสัมประสิทธิ์ (α - Coefficient) ของครอนบาช (Cronbach) (ประคอง กรรณสูตร 2525 : 52) ปรากฏว่าได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงเท่ากับ 0.80 นับว่ามีค่าความเที่ยงสูงพอที่จะใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำหนังสือขอความอนุเคราะห์จากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ไปยังผู้อำนวยการกองการศึกษาพิเศษ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เพื่อขอความร่วมมือในการแจกแบบสอบถามแก่ครูผู้สอน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งอยู่ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ต่าง ๆ จำนวน 13 โรงเรียนทั่วประเทศ ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามและเก็บข้อมูลด้วยตนเองเป็นบางส่วน เฉพาะโรงเรียนที่อยู่ไม่ไกล และมีการคมนาคมสะดวกเท่านั้น สำหรับโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ที่ตั้งอยู่ในท้องถิ่นห่างไกลและทุรกันดาร ผู้วิจัยได้ใช้บริการของกรมไปรษณีย์โทรเลข กระทรวงคมนาคม ซึ่งปรากฏผลดังนี้

1. ส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มครูผู้สอนจำนวน 63 ฉบับ ได้รับแบบสอบถามคืน และสมบูรณ์จำนวน 63 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

2. ส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มนักเรียน จำนวน 459 ฉบับ ได้รับแบบสอบถามคืนและสมบูรณ์ จำนวน 459 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาทำการวิเคราะห์ตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของคำตอบจากแบบสอบถาม เพื่อคัดฉบับที่สมบูรณ์ไว้วิเคราะห์ต่อไป

2. ตรวจให้คะแนน แล้วดำเนินการดังต่อไปนี้

2.1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งอยู่ในตอนที่ 1 ของแบบสอบถามทั้ง 2 ชุด วิเคราะห์โดยการหาความถี่ แสดงค่าร้อยละแล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง

2.2 ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทของครูโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ในการส่งเสริมวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยให้แก่แก่นักเรียนระดับประถมศึกษา ตามการรับรู้ของครูและนักเรียน ซึ่งอยู่ในตอนที่ 2 ของแบบสอบถามทั้ง 2 ชุด ในส่วนที่มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า และปลายเปิด วิเคราะห์โดยการหาค่ามัธยเลขคณิต (\bar{x}) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยกำหนดระดับคะแนนดังนี้

ปฏิบัติเป็นประจำ หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระหว่าง 71-100 % ของโอกาสที่มีอยู่ในรอบ 1 ปี ให้ 3 คะแนน

ปฏิบัติเป็นบางครั้ง หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระหว่าง 36-70 % ของโอกาสที่มีอยู่ในรอบ 1 ปี ให้ 2 คะแนน

ปฏิบัตินาน ๆ ครั้ง หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระหว่าง 1-35 % ของโอกาสที่มีอยู่ในรอบ 1 ปี ให้ 1 คะแนน

ไม่เคยปฏิบัติเลย หมายถึง มีการปฏิบัติ 0 % ของโอกาสที่มีอยู่ในรอบ 1 ปี ให้ 0 คะแนน

การแปลความหมายค่าเฉลี่ยในการปฏิบัติของครู ตามการรับรู้ของครูและนักเรียนในการส่งเสริมวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย ให้แก่นักเรียนระดับประถมศึกษา โดยผู้วิจัยได้นำเสนอเป็นรายด้านและรายข้อ ตามเกณฑ์ดังนี้

- 2.26-3.00 หมายความว่า ได้รับการส่งเสริมมาก
 1.51-2.25 หมายความว่า ได้รับการส่งเสริมปานกลาง
 0.76-1.50 หมายความว่า ได้รับการส่งเสริมน้อย
 0.00-0.75 หมายความว่า ได้รับการส่งเสริมน้อยมาก

2.3 แบบสอบถามตอนที่ 2 ในชุดที่ 1 ซึ่งเป็นการเติมข้อความแสดงเหตุผล วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ และนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง

2.4 วิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างการรับรู้ของครูผู้สอนและนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เกี่ยวกับบทบาทของครูในการส่งเสริมวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยให้แก่นักเรียนระดับประถมศึกษา โดยใช้ค่าทดสอบที (t-test)

2.5 แบบสอบถามชุดที่ 1 ตอนที่ 3 ซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของครูโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ในการส่งเสริมวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยให้แก่นักเรียนระดับประถมศึกษา วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ แสดงค่าร้อยละ และนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. ค่าความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์ แอลฟา (\mathcal{L} - Coefficient) ของครอนบาช

$$= \frac{n}{n-1} \left\{ 1 - \frac{S_i^2}{S_t^2} \right\}$$

เมื่อ \mathcal{L} = สัมประสิทธิ์ของความเที่ยง

n = จำนวนข้อของแบบสอบถาม

$$s_i^2 = \text{ความแปรปรวนของคะแนนชั้นหนึ่ง ๆ}$$

$$s_t^2 = \text{ความแปรปรวนของคะแนนทั้งหมด}$$

(ประกอบ กรรณสูต 2525 : 52)

2. ค่าร้อยละ (Percent) โดยใช้สูตร

$$\text{ร้อยละของรายการใด} = \frac{\text{ความถี่ของรายการนั้น}}{\text{ความถี่ทั้งหมด}} \times 100$$

(ประกอบ กรรณสูต 2525 : 40)

3. ค่าเฉลี่ย หรือค่ามัธยฐานเลขคณิต (Mean) โดยใช้สูตร

$$\bar{x} = \frac{fx}{n}$$

เมื่อ \bar{x} = ค่าเฉลี่ยของคะแนนระดับการปฏิบัติของครู

n = จำนวนคำตอบทั้งหมด

f = จำนวนความถี่

x = ค่านี้หนักของคำตอบเป็น 1, 2, 3

fx = ผลรวมของคะแนนแต่ละระดับคูณกับความถี่

(ประกอบ กรรณสูต 2525 : 41)

4. ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยใช้สูตร

$$s.D. = \frac{\sum fx^2 - (fx)^2}{N(N-1)}$$

เมื่อ s.D = ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

fx = ผลรวมของคะแนนแต่ละระดับคูณกับความถี่

fx² = ผลรวมของกำลังสองของคะแนนแต่ละระดับคูณกับความถี่

N = จำนวนผู้ตอบทั้งหมด

(ประกอบ กรรณสูต 2525 : 51)

5. ค่าทดสอบที (t-test) โดยใช้สูตร

$$t = \frac{\bar{x}_1 - \bar{x}_2}{\frac{N_1 S_1^2 + N_2 S_2^2}{(N_1 + N_2) - 2} \times \frac{N_1 + N_2}{N_1 N_2}}$$

ชั้นแห่งความเป็นอิสระ (degree of freedom) = $(N_1 + N_2 - 2)$

t = ค่าทดสอบที

\bar{x}_1 = ค่าเฉลี่ยของคะแนนในกลุ่มตัวอย่างที่ 1

\bar{x}_2 = ค่าเฉลี่ยของคะแนนในกลุ่มตัวอย่างที่ 2

N_1 = จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่างที่ 1

N_2 = จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่างที่ 2

S_1^2 = ความแปรปรวนของคะแนนในกลุ่มตัวอย่างที่ 1

S_2^2 = ความแปรปรวนของคะแนนในกลุ่มตัวอย่างที่ 2

(ประกอบ กรรณสูต 2525 : 122)

หมายเหตุ การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม เพื่อหาค่าสถิติต่าง ๆ ผู้วิจัยวิเคราะห์โดยใช้ คอมพิวเตอร์ โปรแกรม SPSS-X (Statistical Package for Social Sciences Version X) โดยได้รับความอนุเคราะห์จากผู้อำนวยการสถาบันบริการคอมพิวเตอร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุญาตให้ใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ในการวิจัยได้